

Biodiversiteitsmeting Stichting Straatboer - Zwolle 2025

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤

Opdrachtgever:

Stichting Straatboer
Almelose kanaal 33
8012 BX Zwolle

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	207309
Datum:	16-10-2025
Projectleider:	T. Asbreuk
Opgesteld:	T. Asbreuk
Gecontroleerd:	J. Sletterink
Status:	Definitief
Versie:	1

© 2025 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Methode	5
3	Resultaten	6
3.1	Aangetroffen soorten	6
3.2	Plant-dierrelaties	7
3.3	Predatie en parasitisme	8
3.4	Verbinding en variatie	9
3.5	Interactie met bewoners, buren en voorbijgangers	9
4	Discussie en conclusie	11
5	Conclusie en advies	12
5.1	Conclusie	12
5.2	Advies	12
6	Bronnen	14
Bijlage 1: Lijst met aangetroffen soorten		15

1 Inleiding

Stichting Straatboer heeft tot doel om de biodiversiteit en leefbaarheid in woonwijken te vergroten. Dit wordt gedaan door versteende voortuinen van corporatiewoningen te vergroenen. Momenteel heeft Straatboer minimaal beeld van de effecten die zij hebben op de (lokale) biodiversiteit. Om de daadwerkelijke effecten op de biodiversiteit te bepalen heeft Eelerwoude de biodiversiteit in een aantal voortuinen gemeten. De metingen zijn uitgevoerd in tuinen in Zwolle, die door Stichting Straatboer onder handen zijn genomen, maar de effecten in Zwolle zullen naar alle waarschijnlijkheid vergelijkbaar zijn in de andere steden waar de stichting Make-overs uitvoert. Zo ontstaat een beter beeld van de impact op het vlak van biodiversiteit door de acties van Straatboer.

Door tuinen te vergroenen draagt Straatboer bij aan de biodiversiteit en leefbaarheid van woonwijken.

2 Methode

Tijdens de onderzoeken voor Straatboer zijn in de tuinen aangetroffen ongewervelden en andere wilde soorten geregistreerd. Extra aandacht is besteed aan specialistische insecten die alleen kunnen leven van de in de tuinen aangeplante soorten. Denk aan galvormers, mineerders en specialistische wilde bijen. De meeste insecten zijn actief tussen het late voorjaar en de nazomer. Er zijn drie ronden en een korte verkenning uitgevoerd in Zwolle, deze ronden zijn bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Door de spreiding van het late voorjaar tot laat in de zomer konden zowel relatief vroeg als relatief laat in de zomer actieve insecten/ongewervelden worden aangetroffen.

De tuinen varieerden in mate van onderhoud. In tuinen waarin door een lagere wiedzinspanning wilde kruiden, veelal pioniersplanten en ruderaal soorten, de kans kregen zijn deze planten alleen meegerekend wanneer deze tenminste tot bloei/zaadzetting konden komen. Daardoor kunnen planten hun levenscyclus voltooien en een redelijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit in de tuin.

Bij alle tuinen is aangebeeld. Wanneer mensen open deden werd gevraagd of er een inventarisatie mocht plaatsvinden naar de planten en dieren in hun voortuin. Indien er niemand thuis was werd de tuin vanaf de stoep bekeken en werden eventuele soorten genoteerd.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
13-05-2025	Veldronde Straatboer (verkenning)	11:15 - 13:15	T. Asbreuk	19-22 °C, droog, zonnig, windkracht 1 Bft
21-05-2025	Veldronde Straatboer	9:45 - 15:15	T. Asbreuk	17-20 °C, droog, zonnig, windkracht 1 Bft
18-06-2025	Veldronde Straatboer	11:00 - 15:15	T. Asbreuk	21-25 °C, droog, zonnig, windkracht 1 Bft
20-08-2025	Veldronde Straatboer	10:00 - 14:00	T. Asbreuk	19-22 °C, droog, zonnig, windkracht 1 Bft

3 Resultaten

3.1 Aangetroffen soorten

Tijdens de 4 veldbezoeken zijn in totaal 95-100 soorten dieren en wilde planten (niet-aangeplante, inheemse soorten) aangetroffen in het deel van de voortuin dat door Straatboer is ontdaan van tegels en beplant met een mix van uitheemse en inheemse soorten. De aangeplante soorten zijn niet meegenomen in de lijst met aangetroffen soorten. In bijlage 1 is een soortenlijst opgenomen.

3.1.1 Vogels

In de voortuinen zijn tijdens de bezoeken geen vogels aangetroffen. De tuinen zijn relatief klein en liggen aan de straatzijde, waardoor verstoring regelmatig optreedt. Wel zijn in enkele tuinen zand-/stofbaden van huismus aangetroffen. Hetgeen het gebruik door vogels bevestigt.

Zeer waarschijnlijk zoeken (algemene) stadsvogels als houtduif, turkse tortel, heggenmus, roodborst, winterkoning, merel, zanglijster, koolmees, pimpelmees, vink, huismus en andere soorten wel naar voedsel in de voortuinen op rustige momenten van de dag. Enkele bewoners die tijdens de bezoeken zijn gesproken bevestigden dit beeld. Mogelijk zoeken in het najaar en de winter ook vogels naar zaden in de voortuinen. Tijdens de veldrondes zijn in de wijken in zaadeters als groenling, putter, vink en huismus aangetroffen.

3.1.2 Zoogdieren

In de voortuinen zijn tijdens de bezoeken geen zoogdieren aangetroffen. De meeste zoogdieren zijn nachtactief en (erg) schuw. Verspreid door Zwolle komen diverse zoogdieren voor. Bosmuis, huismus en rosse woelmuis en egel maken vrijwel zeker gebruik van de voortuinen naast mogelijk andere spits- en woelmuizen. Indirect dragen de tuinen daarmee bij aan het leefgebied van mobiele roofdieren. Daarnaast dragen de voortuinen indirect bij aan het foerageergebied van vleermuizen.

3.1.3 Amfibieën

In één voortuin is een rustende bruine kikker aangetroffen, het dier zat verstopt in een vochtig hoekje en werd actief toen de eigenaar van de tuin begon met watergeven. Waarschijnlijk schuilen en foerageren ook andere algemene amfibieën als gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker in de voortuinen. Aanwezigheid van voortplantingswater in de omgeving is dan wel een voorwaarde.

3.1.4 Dagvlinders en nachtvlinders

Er zijn 7 soorten dagvlinders aangetroffen. Het betroffen allemaal mobiele soorten. Het groot koolwitje was op de meeste plekken aanwezig. Atalanta en kleine vos werden in respectievelijk drie en twee tuinen aangetroffen. Gehakelde aurelia (rups), distelvlinder en de koninginnenpage en zijn één keer waargenomen. Van de nachtvlinders was het muntvlindertje (5 tuinen) het best vertegenwoordigd, verder zijn de Sint-Jacobsvlinder en de zenegroenbladroller gezien. Van de gewone zakdrager, gloriemot en bruine rozenmineermot zijn rupsen/mijnen aangetroffen.

3.1.5 Bijen, wespen en mieren

In totaal zijn (inclusief honingbij) 10 soorten bijen aangetroffen. Na de honingbij was de akkerhommel verreweg het talrijkst en kende de grootste verspreiding. De klokjesdikpoot is een specialistische soort die alleen voorkomt in gebieden met klokjes (Campanula soorten). De overige bijen en hommels betroffen meer

generalistische soorten (zie bijlage 1 voor de soortenlijst). In de tuinen zijn 6 soorten wespen en is één miersoort (wegmier) aangetroffen.

3.1.6 Overige ongewervelden

Van de overige insectengroepen zijn vliegen en muggen (10 soorten), kevers (9 soorten), wantsen, cicaden en plantenluizen (13 soorten). Daarnaast zijn 7 soorten overige geleedpotigen aangetroffen dit betroffen de druivenviltmijt en een 6-tal soorten spinnen. Ook zijn 2 soorten slakken gevonden.

3.2 Plant-dierrelaties

De natuur bestaat uit meer dan een verzameling dieren en planten en de dieren in de natuur wijken daarmee sterk af van hun (soortengenoten) in dierentuinen en heemtuinen. Dieren en planten moeten zichzelf redden. Zijn op elkaar aangewezen of zitten elkaar juist in de weg. Er zijn talloze relaties in zelfs de eenvoudigste soortengemeenschappen. Ook in de voortuinen worden, naarmate de tijd vordert, steeds meer van dit soort relaties zichtbaar. In deze paragraaf worden enkele van deze aangetroffen relaties getoond.

3.2.1 Bestuivers

De voortuinen hebben relatief veel bloeiende planten en zorgen dan ook voor nectar en stuifmeel voor diverse insecten. In vrijwel alle tuinen die tijdens het bezoek door de zon werden beschenen zijn foeragerende bestuivers waargenomen. Honingbij en akkerhommel waren verreweg de talrijkste bijen. De blinde bij, een zweefvlieg, werd in augustus in veel tuinen in grote aantallen aangetroffen. Daarnaast zijn ook de specialistische klokjesdikpoot en grote klokjesbij gevonden in tuinen waar prachtklokje of andere klokjes groeien en zijn enkele nestparasieten gevonden (gewone tubebij en bloedbij sp.). De tuinen worden met name gebruikt door grote, mobiele dagvlinders. In één tuin is een penseelkever aangetroffen.

Kader: symbiose

In veel tuinen is de samenwerking (symbiose) tussen bladluizen en de wegmier aangetroffen. Deze samenwerking bestaat uit mieren die bladluizen beschermen tegen vijanden en in ruil voor deze dienst een zoete stof die de luizen uitscheiden drinken.

Wegmieren die bladluizen melken op een stokroos.

De *atalanta* (links) is als grote vlinder een opvallende verschijning. De blinde bij (rechts) is daarentegen vele malen talrijker in de Straatboertuinen in Zwolle.

3.2.2 Blad- en stengeleters

In de tuinen zijn een aantal insecten aangetroffen die gebonden zijn aan één of enkele plantensoorten. Zo is de aan stokrozen gebonden stokroossnuitkever in twee tuinen aangetroffen. Veel bladluizen leven ook op slechts één of enkele plantensoorten tijdens de veldbezoeken zijn tenminste 5 soorten bladluizen aangetroffen. Een aantal bladluizen was niet op naam te brengen. Verder zijn bladmineerders aangetroffen, dit betroffen zowel micronachtvlinders als minerende vliegen. In één tuin is de gal van een gewone blaasbladwesp aangetroffen. Naast deze specialisten zijn ook veel generalisten aangetroffen zoals wantsen, sprinkhanen en bladhaantjes.

Tijdens het veldbezoek zijn diverse specialistische soorten, soorten die van één plantensoort of familie gebruik maken, aangetroffen. Onder andere de van klokjes afhankelijke klokjesdikpoot (linksboven), grote klokjesbij (rechtsboven), een mijn van de vlieg Phytomyza minuscula wordt enkel aangetroffen in de (wilde) akelei is in vrijwel alle tuinen met deze plant gevonden.

3.3 Predatie en parasitisme

In veel tuinen zijn spinnen aangetroffen die leven van de insecten in de tuinen. Ook is een pissebedvlieg gevonden, een soort waarvan de larven in pissebedden leven.

In één tuin is de bijenwolf aangetroffen, deze soort jaagt actief op bijen en neemt deze mee naar het nest. De bijen dienen als voedsel voor de larven. Het nest van de bijenwolf bevond zich 3 meter naast de voortuin in de voeg van de stoeptegels. Het ligt voor de hand dat de voortuin een belangrijke rol heeft in de voortplanting van dit exemplaar. Ook is een groefbijendoder, de kleine zeefwesp aangetroffen, een wesp met eenzelfde soort strategie. Daarnaast zijn in veel tuinen lieveheersbeestjes aangetroffen die bladluizen eten. De aangetroffen kleine knotswesp parasiet op nesten van bepaalde solitaire bijen.

De bijenwolf (archieffoto) en het holletje dat werd gebruikt vrijwel naast een voortuin in Zwolle.

3.4 Verbinding en variatie

De voortuinen sluiten vaak niet volledig op elkaar aan, maar zijn wel onderdeel van een netwerk van stapstenen in de straat. Voor- en achtertuinen, plantsoenen, bomenrijen en parken kunnen zo de stad bewoonbaar maken voor verschillende dieren die waarvoor één van deze elementen te klein of onvoldoende variatie biedt.

Ook is zo een beeld van de aan- of afwezigheid van een bloeihoog per tuin/straat verkregen. De bloeihoog is een graadmeter voor de aanwezigheid van bloeiende planten gedurende de hele periode dat insecten actief zijn. Dit is met name voor insecten die lang leven als hommels van belang. Tijdens alle bezoeken zijn in vrijwel alle tuinen meerdere bloeiende planten aangetroffen. Zeker de mobiele soorten als hommels, honingbijen en grotere dagvlinders profiteren hiervan.

Deze twee voortuinen liggen hemelsbreed ongeveer 160 meter van elkaar. Voor relatief mobiele soorten als de akkerhommel is het echter mogelijk om in beide voortuinen voedsel te zoeken.

3.5 Interactie met bewoners, burenen en voorbijgangers

De interactie met bewoners verschilde sterk:

- Geen van de bewoners gaf aan dat er geen onderzoek mocht plaatsvinden in hun voortuin.
- Enkele bewoners gaven aan dat het prima was en gingen verder met waar zij mee bezig waren.
- Een aantal bewoners leek het gevoel te hebben om “gecontroleerd” te worden. Ze verontschuldigten zich over het in hun ogen lage onderhoudsniveau of het te weinig water geven bij droogte.

- Een groter aantal bewoners (schatting tussen de 10-20) vroeg naar advies rondom onderhoud. Vragen waren onder andere: 'Is dit onkruid of niet?', 'Deze plant wordt te groot, kan ik deze snoeien of bijknippen?', 'Wat is dit eigenlijk voor plant'?
- Zorgen over de achteruitgang van de biodiversiteit, milieuproblematiek en verminderde sociale cohesie in de buurt werden gedeeld.
- Een groot aantal bewoners reageerde enthousiast en:
 - Hielp mee met tellen
 - Wilde graag weten hoeveel soorten er zijn aangetroffen.
 - Wilde weten hoe zij het nog beter konden maken.

Anekdoten:

"Een man in Stadshagen reageerde enthousiast aan dat er een wereld voor hem open ging nu hij wist dat er meerdere soorten hommels en enkele wilde bijen en zweefvliegen gebruik maken van zijn bloemen. Tot dan toe had hij altijd aangenomen dat het één soort betrof."

"Eén van de burens van een bewoner heeft het Staatboerconcept gekopieerd en heeft zelf een voortuin aangelegd en gaat nu ook inheemse soorten toevoegen om nog meer waarde te creëren voor de biodiversiteit."

Regelmatig is een vliegwieleffect zichtbaar. Bewoners gaan zelf door en plaatsen meer planten, hangen bijenhôtels op en soms gaan ook de burens meedoen en ontstaan lange groene zones langs muren.

4 Discussie en conclusie

4.1.1 Aangetroffen soorten

In de voortuinen zijn bijna 100 soorten wilde dieren en planten aangetroffen tijdens 4 veldbezoeken. De weersomstandigheden waren tijdens alle veldbezoeken goed. Toch ligt het werkelijke aantal soorten zeer waarschijnlijk (veel) hoger. De ervaring bij andere projecten leert dat elke veldronde en zelfs variatie op de dag zelf ervoor zorgt dat andere soorten worden aangetroffen. Daarnaast zijn ook een aantal soorten aangetroffen die niet op naam konden worden gebracht. Dit omdat zij of te snel wegwaren, of alleen door specialisten of bijvoorbeeld alleen met microscopisch onderzoek op naam te brengen zijn. Ook (Morpurgo, Huurdeman, Oostermeijer, & Remme, 2024) zagen dat geveltuinen in Den Haag en Amsterdam kunnen bijdragen aan de biodiversiteit. In 65 geveltuinen van minder dan 6 m² (1,7 m² gemiddeld) vonden zij 154 soorten insecten en 235 plantensoorten. Meer dan de helft van de aangetroffen insectensoorten in Amsterdam en Den Haag betroffen bloembezoekers, een kwart was herbivoor. Ook in Zwolle zijn veel bloembezoekers en herbivoren aangetroffen. Bijzonder in dat kader zijn de aangetroffen specialisten. Deze soorten zijn direct afhankelijk van het voorkomen van een specifieke, doorgaans inheemse, plantensoort. Deze soorten zijn hierdoor zeldzamer en kwetsbaarder dan generalisten. Ook uit andere onderzoeken blijkt dat specialistische soorten soms verrassend snel nieuwe waard-/voedselplanten weten te vinden. Stichting Straatboer heeft serieuze stappen gezet om zo duurzaam mogelijk te werken door te werken met biologische en steeds meer inheemse planten. De voortuinen van Straatboer kunnen met de juiste plantensoortenmix een nog betere stapsteen vormen voor deze verschillende soorten. Hoe deze mix er precies uit ziet verschilt per voortuin en is nu nog onbekend. Hiervoor is eerst een analyse van de insectenrijkdom in de omgeving noodzakelijk. Zeer waarschijnlijk zijn het inheemse planten die passen op de locatie en aansluiten bij de insecten uit de omgeving, eventueel aangevuld met soorten die de bloeitijd oprekken. Die laatste categorie kan ook bestaan uit uitheemse soorten met bolgewassen als krokus (voorjaar) en najaarsbloeiers als herfstaster. De recent gestarte samenwerking met Streektuinen is voor de specialistische insecten dan ook een welkome stap.

4.1.2 Bloemrijkdom en bloeihoogte

In alle onderzochte voortuinen waren bloeiende planten aanwezig. Uit een studie in 33 stedelijk gelegen tuinen in Duitsland blijkt dat de rijkdom aan bloeiende planten positief correleert met de aantallen en diversiteit in bestuivende insecten, met uitzondering van kevers. Dit gold ook voor de meer stedelijke tuinen (Neumann, et al., 2024)).

Generalistische bestuivers profiteren met name van een hoge bloemrijkdom, in tegenstelling tot specialisten die enkel van specifieke soorten/omstandigheden profiteren (Prendergast, Bateman, & Dixon, 2022). Zo is het voor relatief generalistische hommels is het van groot belang dat zij gedurende de hele vliegperiode (van februari tot in oktober) doorlopend voedsel hebben. Een koningin weet binnen één seizoen, een kolonie op te bouwen van enkele honderden dieren. Dit kost veel energie dat allemaal rondom het nest dient te worden verzameld. Veel bloemen en een lange bloeiperiode zijn dan ook essentieel. Zo blijkt dat de hommel. *B. vosnesenskii* 2000-7000 bloemen nodig heeft voor het laten opgroeien van één individu (Heinrich, 1979). Zeker aan de twee uiteinden van deze periode is het niet altijd mogelijk de juiste inheemse plant te kiezen en kunnen uitheemse planten het bloeiseizoen oprekken. Ook in de onderzochte tuinen waren eind augustus nog volop bloemen aanwezig, waarop naast honingbijen en blinde bijen met name akkerhommels werden gezien. (Salisbury, et al., 2015) vond dat het toepassen van combinaties van inheemse en “bijna-inheemse” (in Nederland bijvoorbeeld soorten met een zuid- of midden Europese verspreiding) een grote waarde voor bestuivers kan vertegenwoordigen, doordat de bijna-inheemse soorten de bloeitijd verder kunnen oprekken. Dit voordeel geldt echter alleen voor bloembezoekende insecten. Galvormers, bladmineerders en andere specialisten zijn doorgaans gebonden aan enkel inheemse soorten.

5 Conclusie en advies

5.1 Conclusie

- De tuinen die door Straatboer zijn aangelegd dragen binnen enkele jaren na aanleg al bij aan de biodiversiteit. In iedere tuin werden meerdere insectensoorten aangetroffen in soms vrij hoge aantallen soorten en/of individuen.
- In totaal zijn 95-100 soorten vastgesteld. Van enkele soorten is de soort onzeker, doordat determinatie alleen door soortspecialisten kan worden bevestigd of microscopisch onderzoek noodzakelijk is.
- In elke stad komen naast veel algemene ook enkele zeldzame en specialistische soorten voor. Tijdens dit onderzoek werden diverse specialistische soorten aangetroffen die enkel gebruik maken van inheemse plantensoorten.
- Door inheemse soorten te combineren met bijna-inheemse soorten die de bloeihoogte verlengen. Ook kunnen wanneer noodzakelijk soorten worden toegepast uit bijvoorbeeld Midden-Europa of Zuid-Europa die goed tegen droogte kunnen. Zo hebben zowel specialisten als bloembezoekende insecten met een lange actieve periode voordeel van de beplanting in de tuinen.

5.2 Advies

Streek eigen, inheems en autochtone planten

De aangetroffen soorten, met name de verschillende insecten, geven een goed beeld van de aanwezige biodiversiteit. Op basis hiervan kan er worden gekeken naar acties om de biodiversiteit verder te ondersteunen en te vergroten. Door te werken met streek eigen, inheemse, autochtone planten sluit het groen goed aan bij insectenpopulaties uit de omgeving. Voor verdere vergroening en het daarmee stimuleren van biodiversiteit, werkt Stichting Straatboer al samen met Streektuinen en de Cruydt Hoeck. Het intensiveren van de samenwerking tussen deze partijen zal de biodiversiteit in de tuinen van Stichting Straatboer waarschijnlijk verder laten toenemen. Zo sluit bijvoorbeeld een Vechtdalmengsel van deze partijen goed aan bij de omgeving van Zwolle.

Door bijvoorbeeld te werken met droogteminnende soorten als steenanjer, grote tijm, muizenoor, geel walstro, zandblauwtje en grasklokje en vochtminnende soorten als blauwe knoop en scherpe boterbloem. Door deze en andere gebiedseigen planten toe te passen krijgen specialisten als de reeds aangetroffen klokjesdikpoot en grote klokjesbij in de onderzochte nog meer kansen. De scherpe boterbloem kan worden gebruikt door de ranonkelbij en blauwe knoop is van toegevoegde waarde door de late bloeiperiode die zich tot oktober uitstrekt. Zo gaan de tuinen fungeren als belangrijke stapstenen voor deze en andere soorten in de omgeving van Zwolle.

Werk met planten in plaats van zaden

In plaats van het direct zaaien van het mengsel, wordt geadviseerd om diverse vaste planten uit dit mengsel aan te planten in de verschillende tuinen. Tijdens een inventarisatie gaf een bewoner aan onbedoeld zaailingen uit dit mengsel verwijderd te hebben in de veronderstelling dat het onkruid was. Om dit te voorkomen biedt het direct aanplanten van grote, volwassen planten een goede uitkomst. Mede ook doordat de tuinen relatief klein zijn en hiervoor maar enkele planten per tuin hoeven te worden aangeplant. Hierdoor is voor de inwoners ook goed te zien wat wel een plant is en wat ongewenste zaailingen zijn. Daarnaast bloeien veel planten na aanplant direct in het eerste jaar. Veel zaailingen bloeien pas het jaar erop. Dit levert sneller een beter beeld en een hogere waarde voor insecten en zaadeters.

Voeg structuur toe

De tuinen zijn veelal gering van formaat kleine, laagblijvende struiken als brem of verfbrem en klimplanten voegen verticale structuur toe. Wanneer bewoners de planten leiden langs een muur zijn vele klimplanten mogelijk waaronder braam. Deze structuur dient verder overlegd te worden met de wensen en mogelijkheden van de betreffende deelnemende woningcorporatie.

6 Bronnen

- Morpurgo, J., Hurdeman, M. A., Oostermeijer, J. B., & Remme, R. P. (2024). Vegetation density is the main driver of insect species richness and diversity in small private urban front gardens. *Urban Forestry & Urban Greening*.
- Neumann, A. E., Conitz, F., Karleowski, S., Sturm, U., Schmack, J. M., & Egerer, M. (2024). Flower richness is key to pollinator abundance: The role of garden features in cities. *Basic and Applied Ecology*.
- Prendergast, K., Bateman, P. W., & Dixon, K. W. (2022). A global review of determinants of native bee assemblages in urbanised landscapes. *Insect Conservation and Diversity*.
- Salisbury, A., Armitage, J., Bostock, H., Perry, J., Tatchell, M., & Thompson, K. (2015). Enhancing gardens as habitats for flower-visiting aerial insects (pollinators): should we plant native or exotic species? *Journal of Applied Ecology*.

Bijlage 1: Lijst met aangetroffen soorten

Bruine kikker	Grote tweestreek	Wegmier
Koninginnenpage	Gewone oprolpissebed	Kleine knotswesp
Groot koolwitje	Bruine sprinkhaan	Franse veldwesp
Klein geaderd witje	Struiksprinkhaan	Brandnetelbladgalmug
Atalanta	Grote groene sabelsprinkhaan	Spoilertijger
Distelvlinder	Aphis farinosa	Phytomyza bipunctata
Kleine vos	Zwartbruine irisluis	Phytomyza minuscula
Gehakkelde aurelia	Ridderzuringluis	Zuringvlieg
Azuurwaterjuffer	Vlierbladluis	Zwarte pissebedvlieg
Lantaarntje	Gewone rozenluis	Snor zweefvlieg
Blauwe breedscheenjuffer	Fieberiella florii	Blinde bij
Zwartgerande tuinslak	Kaneelglasvleugelwants	Witte halvemaan zweefvlieg
Segrijnslak	Geblokte glasvleugelwants	Gewone viltvlieg
Sint-jacobsvlinder	Nevelrookwants	
Bruine rozenmineermot	Vuurwants	
Gewone zakdrager	Groene schildwants	
Gloriemot	Mediterrane prachtblindwants	
Zenegroenbladroller	Rode halsbandwants	
Muntvlindertje	Rozenkever	
Melganzenvoet	Penseelkever (gallicus)	
Kompassla	Bleekgele weekschildkever	
Klein kruiskruid	Tweestippelig lieveheersbeestje	
Paardenbloem	Zevenstippelig lieveheersbeestje	
Haagwinde	Schaakbord lieveheersbeestje	
Heermoes	Citroenlieveheersbeestje	
Robertskruid	Aspidapion radiolus	
Hondsdrif	Stokroossnuitkever	
Gehoornde klaverzuring	Honingbij	
Stinkende gouwe	Boomhommel	
Tijmereprijs	Akkerhommel	
Glad vingergras	Weidehommel	
Kruipertje	Grote klokjesbij	
Ridderzuring	Tronkenbij	
Grote brandnetel	Rosse metselbij	
Kaasjeskruidroest	Blauwe metselbij	
Thegonia ligustrina	Gewone tubebij	
Druivenviltmijt	Klokjesdikpoot	
Gewone doolhofspin	Gewone blaasbladwesp	
Kruisspin	Groefbijendoder	
Zwartrugrenspin	Kleine zeefwesp	
Huisspringspin	Bijenwolf	

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤